

LAHDEN VIHERALUEIDEN ARVOTTAMINEN

Sisällys:

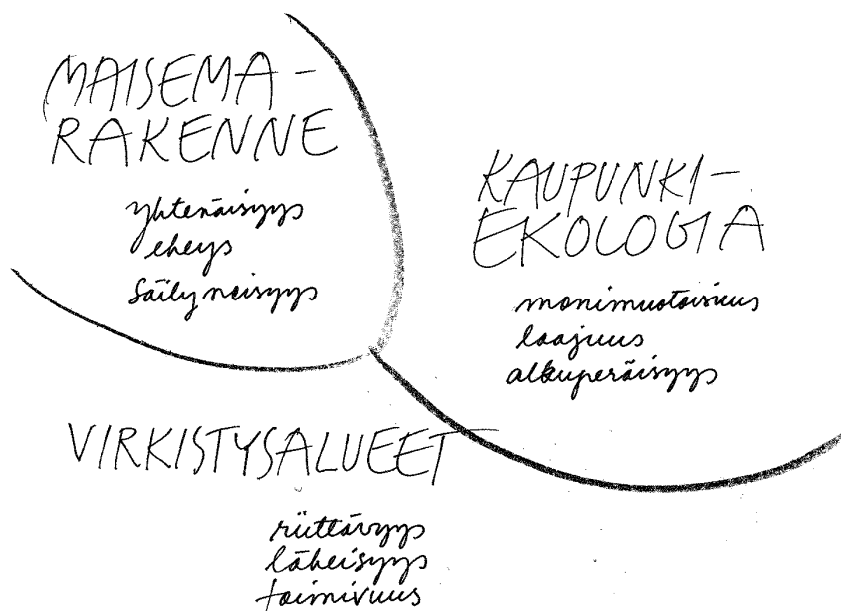
Maisemarakenteellinen näkökulma
Kaupunkiekologinen näkökulma
Toiminnallinen näkökulma

Tekninen ja ympäristötoimiala
Maankäyttö / Anne-Maj Rope
2010

JOHDANTO

Työ sisältää Lahden viheralueiden arvottamista maisemarakenteelliselta ja kaupunkiekologiselta kannalta sekä lisäksi tarkastellaan kaavoitettuja virkistysalueita toiminnallisesta näkökulmasta.

Arvottamisella pyritään turvaamaan kohteita, joihin Yleiskaavan 2025 toimenpiteet maiseman säilyttämiseksi ja virkistysaluevaraukset tulisi kohdentaa. Selvitys liittyy Lahden Maisema ja viheralueet (2010) työhön, joka on erillinen selvitys ja joka sisältää paikkatietomuodossa ajantasalla olevaa maisema-, viheralue- ja kulttuuriympäristötietoa.

Kaavio kuvaa selvityksen pääaiheet ja niiden arvottamisessa käytetyt kriteerit (arvosteluperusteet). Pääaiheet on johdettu yleiskaavan sisältövaatimuksista (MRL 39 §), jonka mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Arvottamismallissa on käytetty VTT:n kestävän kehityksen kriteereitä.

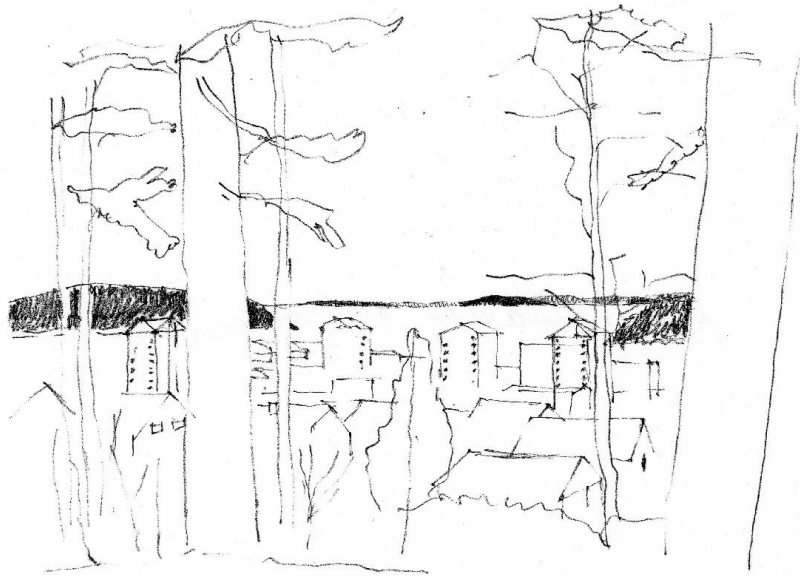
Selvityksessä maisemarakenne tarkoittaa maiseman pinnanmuotoja, korkeita selänteitä ja avoimia laaksoja. Näiden maisemakokonaisuuksien arvottamisessa on käytetty kriteereinä yhtenäisyyttä, eheyttä ja säilyneisyyttä.

Selvityksessä kaupunkiekologia tarkoittaa kaupungissa sijaitsevia luonnonmonimuotoisuuskohteita ja niiden vuorovaikutussuhteita toisiinsa. Alueita arvioitaessa käytettiin kriteereinä monimuotoisuutta, laajuutta ja alkuperäisyyttä.

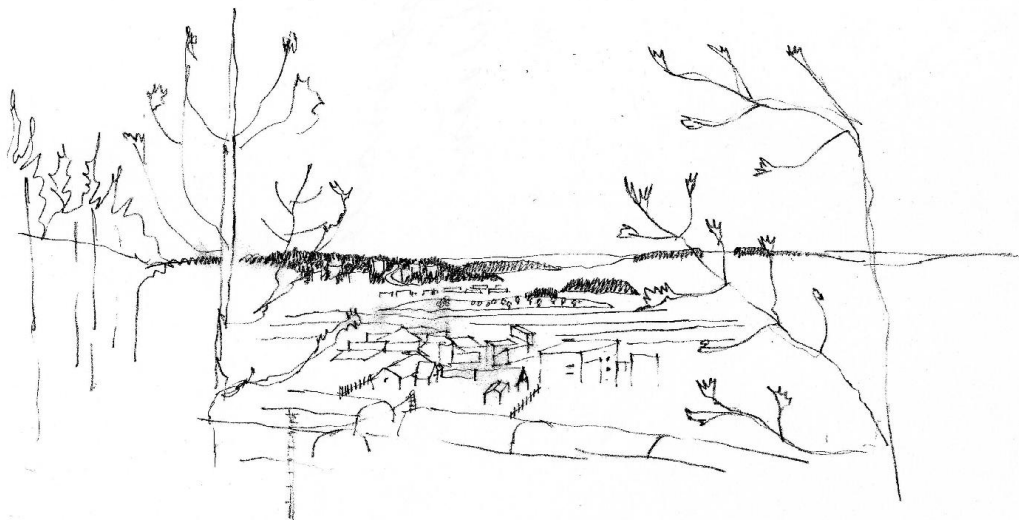
Kaavoitettuja virkistysalueita arvotettiin seuraavien näkökulmien valossa: riittävyys, läheisyys ja toimivuus.

MAISEMARAKENTEELLINEN NÄKÖKULMA

Lahti on kehittynyt huomattavien maisemamuotojen solmukohtaan, jossa järvi ja harju kohtaavat. Salpausselkä on Lahden kohdalla erityisen näyttävä ja muinaisrannat sekä supat hyvin säilyneitä. Salpausselkä jakaa kaupungin kahteen selvästi maisemakuvaltaan erilaiseen osaan. Pohjoispuolta luonnehtivat järvinäkymät, eteläpuoli liittyy Porvoonjokilaakson viljelymaisemiin. Nämä maiseman piirteet ovat säilyttämisen arvoisia.

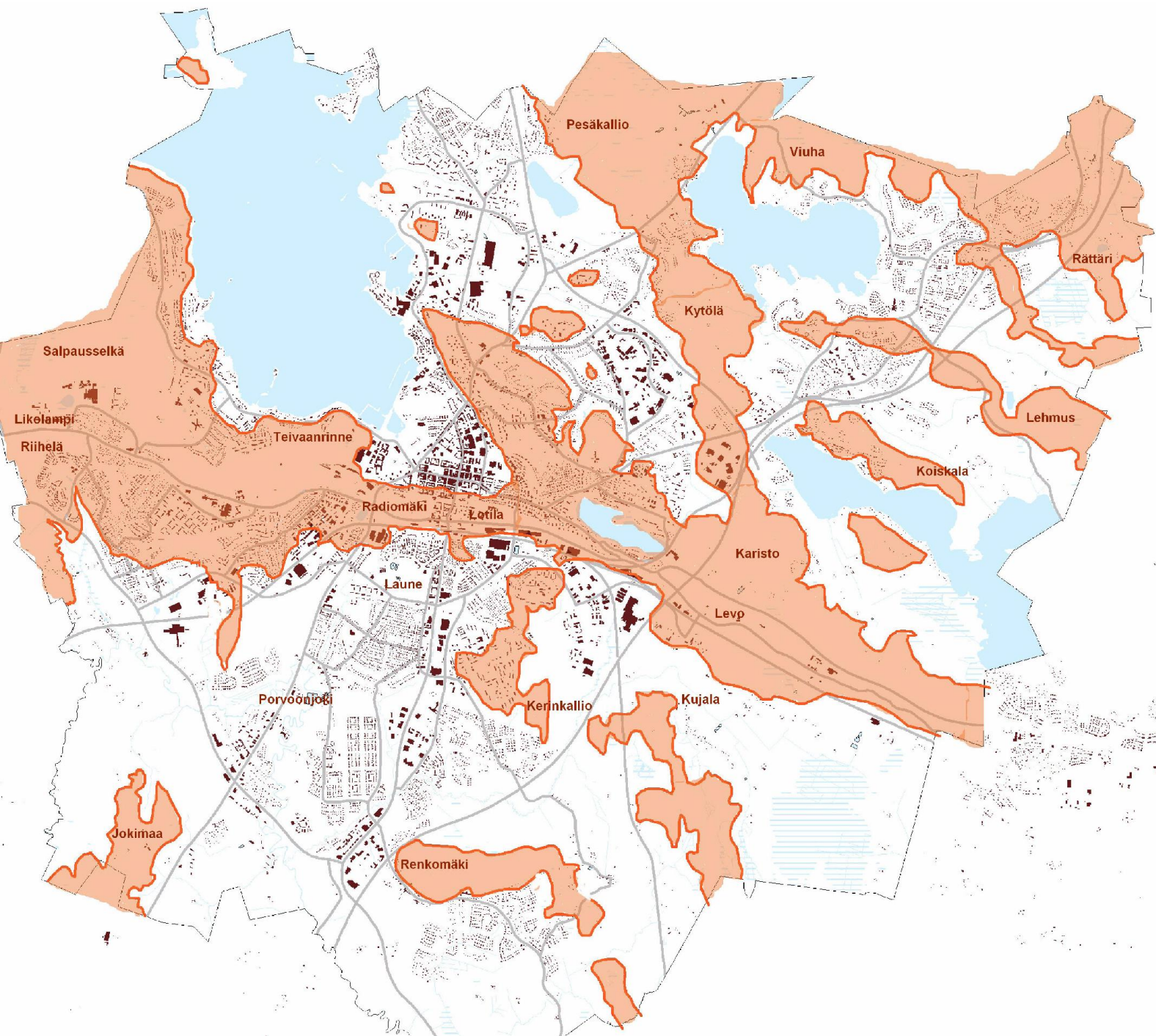

Radiomäeltä pohjoiseen avautuva järvinaisema.

Radiomäeltä etelään avautuva Launeen kaupunkilaakso.

LAHDEN MAISEMAA MUOVAAMAT SELÄNTEET JA LAAKSOT

Lahden maisemarakenteen hahmottamiseen on käytetty 110 metrin korkeustasoa.

Maisemarakenne voidaan jäsentää selänteiden lakialueisiin, laaksoihin sekä niiden välisiin rinteisiin. Selänteet ja laaksot ovat maiseman äärialueita. Äärialueiden väliset rinteet ovat mukautumiskykyisimpiä vyöhykkeitä ja niissä luonnonolot ovat asumiselle monipuolisimmat ja suotuisimmat. Maiseman kannalta hyvänä suunnitteluperiaatteena voi pitää menetelmää, jossa maiseman äärialueet jätetään rakentamatta ja asutus sekä tiestö suunnitellaan selänteen ja laakson välivyöhykkeelle. Näin kaupunkirakenteellisesti merkittävät alueet korostuvat ja alueen paikallinen identiteetti tulee esille.

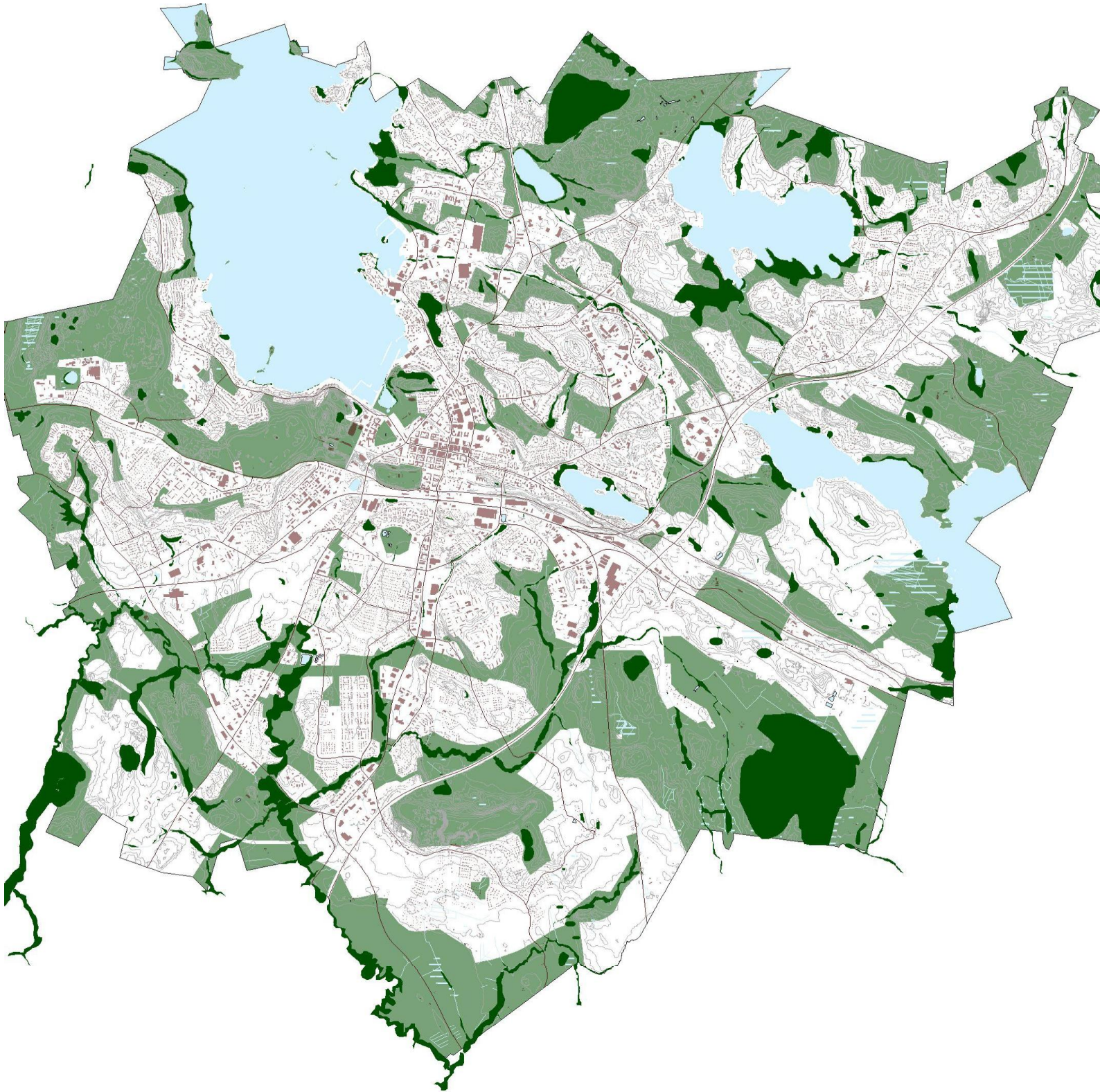
Lahdessa maiseman korkeimmat kohdat muodostavat yhtenäisiä harju-, ja moreeniselänteitä. Selänteistä merkittävimmät ovat Salpausselän reunamuodostuma ja Pesäkallion-Kytölän-Kariston selänne. Nämä molemmat ovat yhtenäisiä ja eheitä maisemakokonaisuuksia ja ne toimivat myös vedenjakajina. Salpausselän harjukokonaisuuteen kuuluvat Likolampi, Riihelä, Teivaanrinne, Radiomäki, Lotila, Levo ja Karisto. Muita yhtenäisiä metsäselänteitä on Pesäkalliossa, Kytölässä, Viuhassa, Lehmuksessa, Koiskalassa, Kerinkalliolla ja Jokimaalla.

Pesäkallion, Kytölän, Viuhan, Lehmuksen, Koiskalan, Kerinkallion ja Jokimaan yhtenäiset lakialueet ovat säilyneet rakentamattomina, myös suuri osa Salpausselkää on säilynyt luonnontilaisena. Rakentamattomilla selänteillä on moniteinen merkitys kaupunkihydrologian kannalta sillä ne keräävät ja suodattavat sadevesiä. Lisäksi ne mahdollistavat rinteillä kasvavan kasvillisuuden.

Metsäpeitteisinä vyöhykkeinä selänteet muodostavat silhuetteja kaukomaisemaan. Korkeimmat kohdat eivät ole maisemakuvan kannalta sopivaa rakentamisaluetta. Rakentamattomien selänteiden suunnittelussa tulisi huomioida niiden maisemakuvallinen näkyvyys kaukomaisemaa hallitsevina maisema-alueina.

Avoimena säilyneitä laaksoalueita on Rättärissä, Lehmuksessa, Koiskalassa ja Kujalassa. Niissä laaksomaiseman tyypilliset kulttuurielementit, kylät, rakennukset ja pellot ovat säilyneet tähän päivään saakka. Porvoonjoen laakso myötäilee muinaisen Ancyliusjärven rantaa, jolla vielä on rakentamattomia osia jäljellä. Muinaiset rannat ja jokilaaksot muodostavat luonnollisia kulkureittejä. Kaavalla tulisi huomioida laaksojen maisematilan luonteen säilyttäminen, kulttuurihistoriallisen ympäristön vaaliminen ja kulkureittien turvaaminen.

KAUPUNKIEKOLOGINEN NÄKÖKULMA

Kartalle on koottu tumman vihreällä värillä kaupunkiekologian kannalta arvokkaita alueita. Näitä ovat Luonnonsuojelualueet, suojellut luontotyytit, paikallisesti arvokkaat luontokohteet (LUMO), pienvedet ja kosteikot. Vaalea vihreä väri osoittaa Lahden yleiskaavan 1998 virkistysaluevarauksia.

Lahdessa monet arvokkaiksi luokitellut luontokohteet sijaitsevat yleiskaavassa 1998 kaavoitettujen virkistysalueiden yhteydessä, jolloin niiden säilyminen on turvattu. Kasvillisuus ja eläimistö pysyvät parhaiten elinvoimaisina kun ne ovat osa suurta luonnonaluetta. Pinta-alaltaan suuri alue kestää hyvin ympäristömuutoksia.

Myös kaupungin keskustassa sijaitsee arvokkaita ympäristökohteita, kuten Marolan kotieläinpiha. Tiiviisti rakennetussa kaupunkiympäristössä pienetkin kohteet, kuten purot, jopa pientareet, saattavat olla tärkeitä. Niillä voi olla merkitystä sekä elinympäristöjen että lajiston säilymisen kannalta.

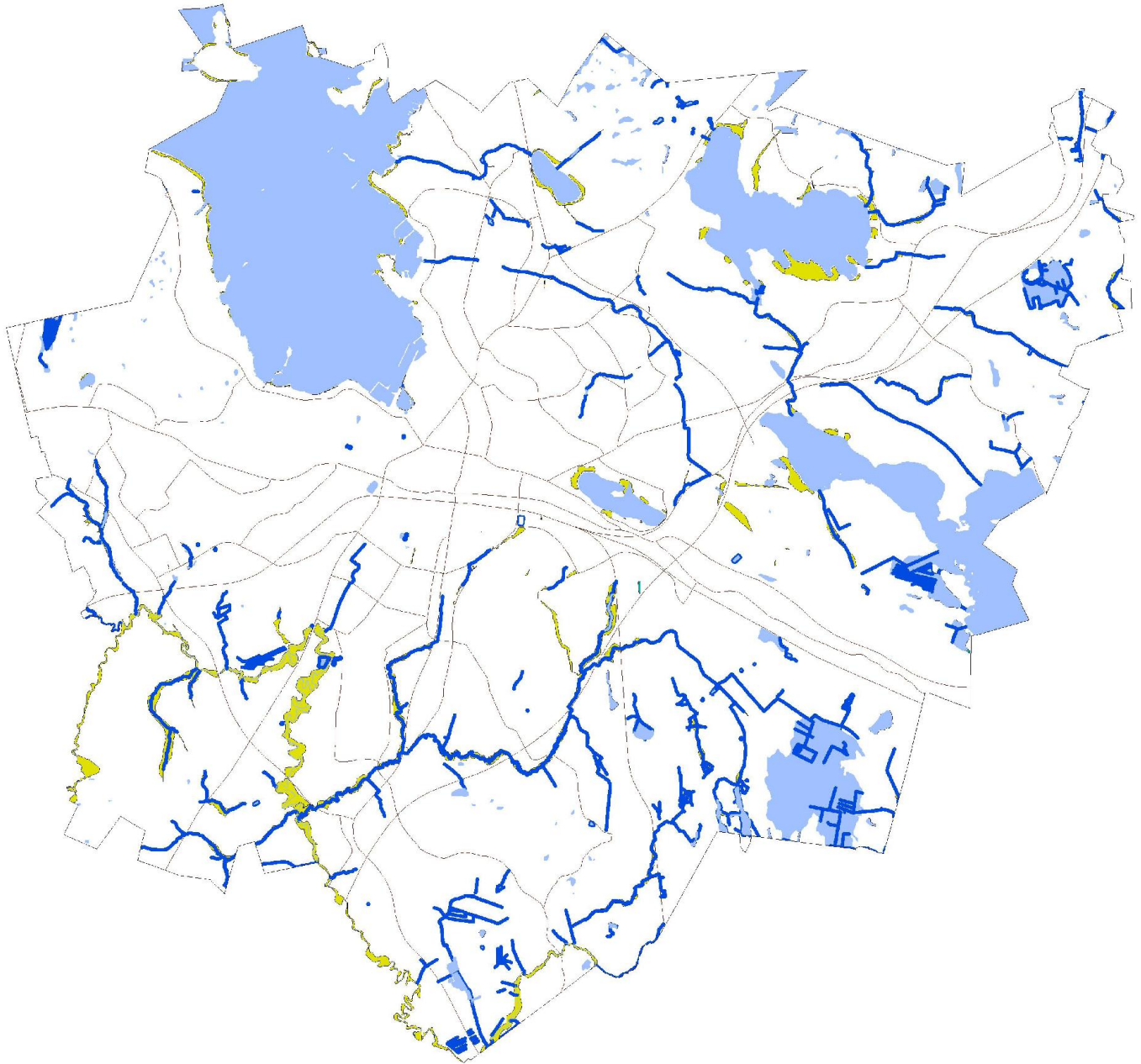
Keskustassa sijaitsevien, viheralueista tai reiteistä erilläänkin olevien viherlaikkujen merkitys on tärkeä, varsinkin silloin kun ne toimivat siirtymäpaikkoina kaukana toisistaan olevien luontoalueiden välillä.

Lahdessa Luonnonsuojelulailla suojellut alueet eivät yksinään riitä turvaamaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen vaatii hyvinkin eri kokoisten alueiden huomioimista kaavoituksessa. Tämän tulee heijastua eri kaava- ja suunnittelutasoihin.

Lehdot ovat lajistollisesti rikkaita luontotyyppejä ja niissä esiintyy monia harvinaisia kasvi- ja eläinlajeja. Piirros Kariniemenmäeltä.

RANTOJEN MONIMUOTOISUUS

Järvet, joet ja pienvedet, sekä niiden rantojen kosteikkoalueita (keltainen väri).

Rannat muodostavat hyvän ekologisen verkoston vesi- ja rantalajistolle, samalla kun ne ovat erittäin tärkeitä kaupunkilaisten virkistytymisen kannalta. Porvoonjokivarsi sivupuroineen on hyvä esimerkki alueesta, jolla verkostot tukevat toisiaan. Yhteydet jatkuvat kauas kaupunginrajan toiselle puolelle Hollolaan ja Orimattilaan.

Lahdessa biologista monimuotoisuutta on erittäin runsaasti Alasenjärven rannalla, Vesijärven rannalla ja Porvoonjoen rannalla. Kaarlammenoja Ahtialassa ja Myllyoja Renkomäessä ovat esimerkkejä hyvin säilyneistä puroista.

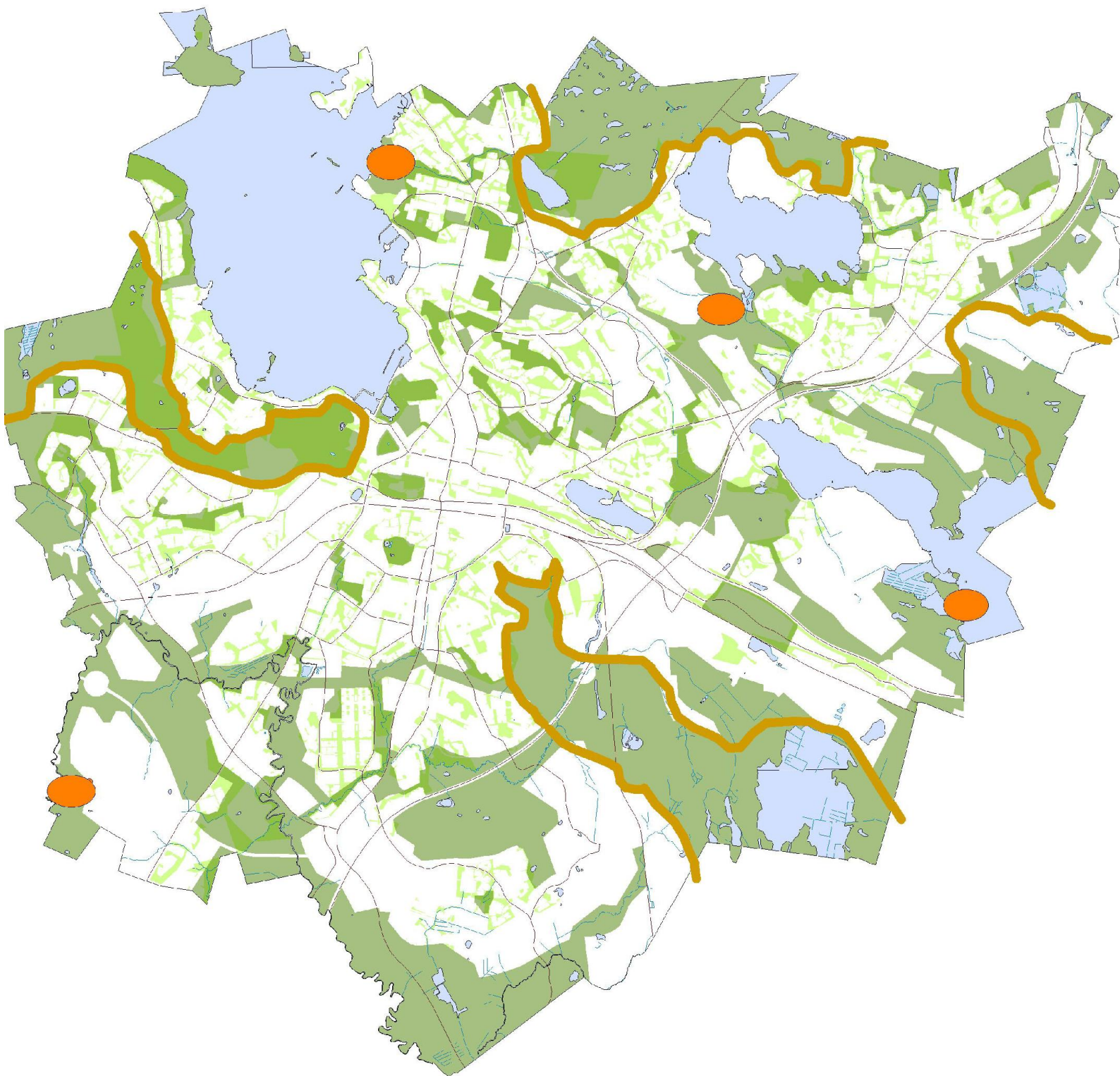
Rantojen rakentaminen muuttaa luontoa ja estää hulevesien imeytymisen ennen vesistöön joutumista. Vesijärven laaksossa kasvillisuusvyöhykkeiden säilyttäminen on tarpeen hulevesien puhdistamiseksi.

Voimakkaiden sateiden aikana on esiintynyt kaupungin keskustassa ja Launeella kaupunkipurojen tulvimista. Voimakas virtaus on kasvillisuuden ja eliöstön kannalta haitallista muun muassa siksi, että se irrottaa uomasta kiintoainesta. Vielä vapaana olevat Lahden järvien, jokien ja purojen rannat tulisi kaavoituksella säästää ja avo-ojien putkittamisesta tulisi luopua kokonaan.

Piirros Herrasmannista.

VIHERALUEIDEN LAAJUUS, ALKUPERÄISYYS

Kaupungin laajat yhtenäiset viheralueet (oranssi raja).
Viheralueet, joihin on kasautunut monia päällekkäisiä ominaisuuksia (oranssi ympyrä).

Kartalla on esitetty vihreällä värillä yleiskaavan 1998 ja asemakaavojen viheraluevaraukset.

Kaupungin laajat viheralueet sijaitsevat Salpausselällä, Pesäkalliossa, Kerinkalliolla ja Lehmuksessa.

Lahden laajat ”viherkiilat” mahdollistavat monien ilmaisten luontopalvelujen ylläpitämisen, toimivat hiilinieluna ja hidastavat kasvihuoneilmiötä. Yhtenäisinä alueina ne jatkuvat myös naapurikunnan puolelle.

Viheraluekokonaisuudet tulisi säilyttää uudessa yleiskaavassa yhtenäisinä.

Viheralueet, joihin on kasautunut monia päällekkäisiä luontoarvoja (Viheralueuokitus 2010) sijaitsevat Mukkulassa, Kytölässä, Karistossa ja Jokimaalla.

TOIMINNALLINEN NÄKÖKULMA

Ympäristöministeriön Virkistysaluekomitean mietinnössä (1973; 143) suositellaan varattavaksi vähintään 80-100 m² virkistysalueita asukasta kohti.

Taajamametsien hoitotutkimus nimisen selvityksen mukaan (I.Löfström, 1995) asutuksen lähellä olevia metsiä tulisi olla vähintään 50-100 m²/asukas. Metsiä, jotka sijaitsevat 1-2 kilometrin säteellä asutuksesta, tulisi olla 100-200 m²/asukas.

Tampereen kantakaupungin viheralue selvityksessä 1994 on asetettu virkistysalueiden määrän tavoitteeksi vähintään 120 m²/as.

Kouvolaan keskustaajaman viheralueiden osayleiskaavassa 2009 on arvioitu viheralueiden riittävyyden (m²/as) laatua seuraavalla asteikolla:

50-100	huono
100-150	tydyttävä
150-200	melko hyvä
yli 200	hyvä

Riittävyyden kokemukseen vaikuttaa viheralueiden koko ja muoto. Pienialaiset tai pirstoutuneet viheralueet eivät korvaa yhtenäistä ja ehyttä viheraluetta.

Viheralueiden riittävyyden kokemukseen vaikuttaa myös niiden helppo saavutettavuus.

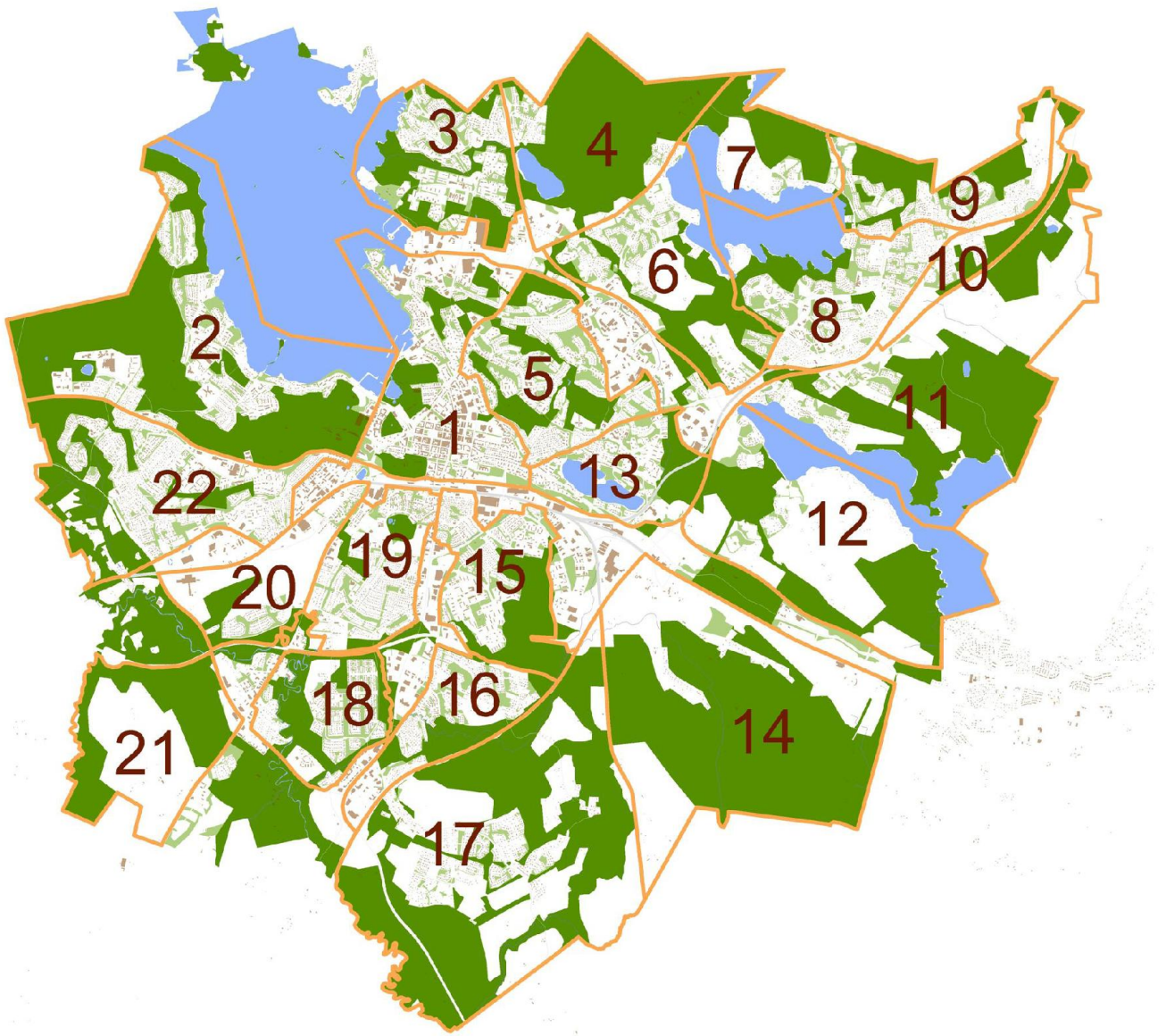
Lahdessa asuinalueiden lähellä olevat luonnontilaiset metsät ovat vähentyneet, koska asutuksen reunavaikutus (roskaaminen, kulutus) ulottuu noin 50 metriä metsikön sisään.

Virkistysalueiden vähäisyyden tai runsauden kokemiseen vaikuttaa monet muutkin seikat kuin vain virkistysalueiden määrä. Esim. väljät ja puutarhamaiset asuinalueet voivat korvata julkisten viheralueiden puutetta.

Maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavan sisältövaatimuksissa todetaan, että kaavaa laadittaessa on otettava huomioon mm. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat huomioimaan alueidenkäytön suunnittelussa mm. viheralueiden yhtenäisyyden ja viherverkoston jatkuvuuden.

VIHERALUEIDEN RIITTÄVYYS JA SAAVUTETTAVUUS

Tarkastelualueet on rajattu ja numeroitu kartalle. Kartan tumman vihreä väri esittää Lahden Yleiskaavan 1998 mukaisia virkistysalueita ja vaalean vihreä väri kuvaa asemakaavoitettuja puistoja.

Seuraavassa Lahden kaupunki on jaettu asuinalueisiin ja tutkittu niiden sisällä olevien viheralueiden riittävyyttä, jatkuvuutta ja saavutettavuutta. Laskelmissa on käytetty pohjana nykyisissä yleis- ja asemakaavoissa esitetyjä virkistysaluevarauksia mukaan lukien peltoalueet ja luonnonsuojelualueet. Tarkastelualueet on muodostettu luonnollisten maisemallisten ja kaupunkirakenteellisten rajojen mukaan. Tilastoaluerajoja ei ole käytetty. Aukasmäärät ovat tammikuun 2010 tilanteesta.

1.

Keskusta

Lahden keskustan ruutukaava-alueella on asemakaavoitettuja lähipuistoja niukasti. Lähimmät maisemapuistot, Felmannin puisto ja Pikku-Vesijärven puisto, sijaitsevat muutaman sadan metrin päässä torilta. Keskustaa ympäröiviä mäkiä pitkin kiertää luonnonmukaisesti rakennettu kävelypolku, Lehmusreitti, jolta on yhteydet esim. Kariniemenmäelle, Radiomäelle ja Salpausselälle. Keskustan viheralueille, varsinkin rannalle, tulee käyttäjiä myös muista kaupunginosista. Lahden keskusta sijaitsee laaksomuodostelmassa ja siksi se on alttiina ajoittaiselle ilman huonolle laadulle. Moottoriajoneuvoliikenteen rajoittaminen olisi hyvä keino parantaa kaupunki-ilmaa. Olemassa olevat puistot tulisi säilyttää kasvullisina vyöhykkeinä, suosia niissä runsasta puustoa ja välttää maanpinnan peittämistä. Tarkastelualueella on asukkaita 23 522. Kaavoitettuja virkistysalueita on yhteensä 166 hehtaaria. Tämä vastaa 71 neliötä (m²) asukasta kohti.

2.

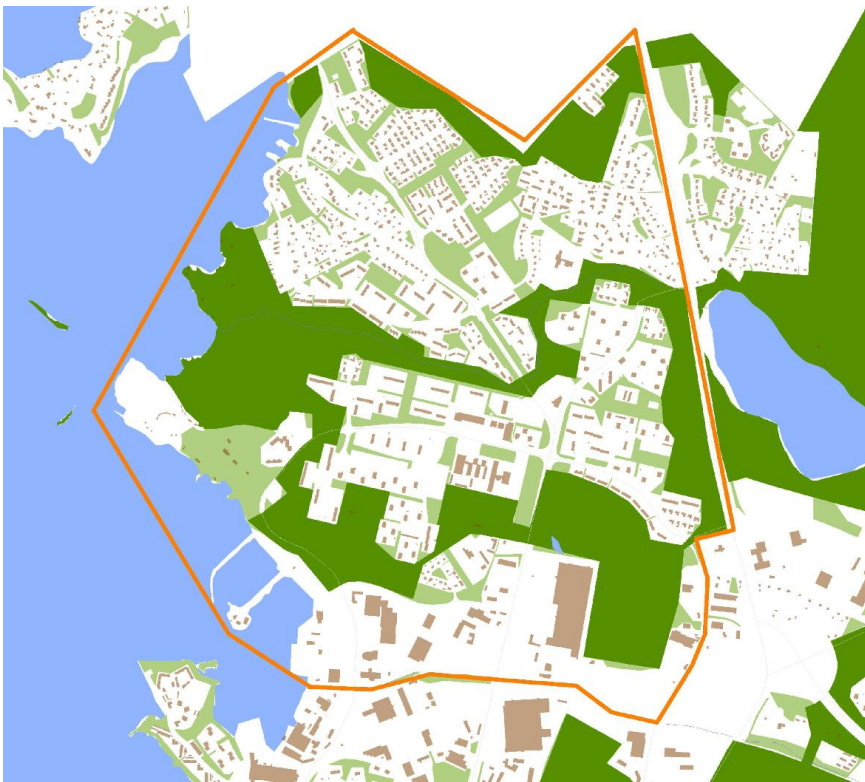
Jalkaranta

Jalkarannan alueella on asemakaavoitettuja lähipuistoja, mutta ne eivät muodosta yhtenäistä puistoverkostoa. Pohjoisempaa Rautakankareelle on yleiskaavassa 1998 esitetty yhtenäinen rantavyöhyke. Jalkarannan asuinalue liittyy seudulliseen Salpausselän retkeilyalueeseen, joten mahdollisuudet ulkonaliikkumiseen ovat hyvät. Jalkarannan alueella asuu 6447 asukasta. Asemakaavoitettuja lähipuistoja ja Yleiskaavassa 1998 osoitettuja Salpausselän virkistysalueita on yhteensä 667 ha, 1034 m²/asukas.

3.

Mukkula, Kilpiäinen

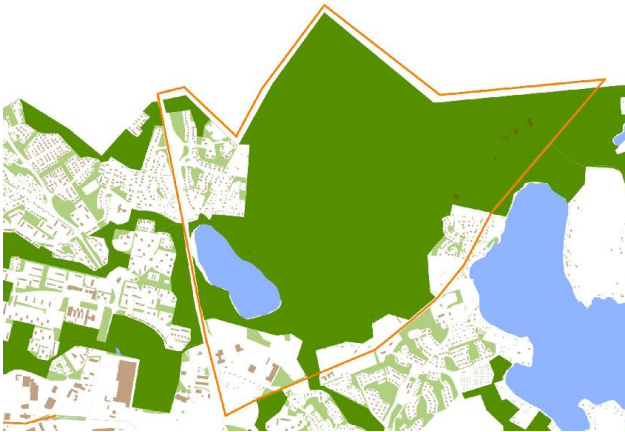

Mukkulan asemakaavoitetut lähipuistot ovat runsaat ja ne muodostavat hyvän reitistön, jossa voi liikkua. Yleiskaavassa 1998 osoitetut luontoarvoja sisältävät Vesijärven ranta-alueet monipuolistavat viheralueiden laatua. Niemen alueella puuttuu pitkin rantaa kulkeva viherreitti. Samoin Kilpiäistenpohjan ympäriltä puuttuu

yhtenäinen rantayhteys. Tarkastelualueella on asukkaita 6818. Virkistysaluevarauksia on 190 ha, 279 m²/asukas.

4.

Pesäkallio

Pesäkallion alue on yksi Lahden tärkeimmistä seudullisista virkistysalueista, joka jatkuu länteen Vesijärven suuntaan ja itään Ahtialaan. Yhteys Pesäkalliosta kaupungin rajaa pitkin Vesijärvelle ei ole yhtenäinen. Vääksyntien varrella oleva Hollolan puoleinen pientaloasutus ulottuu Lahden kaupungin rajaan saakka. Pesäkallion virkistysalueelle on mahdollista tulla Mukkulan, Soltin, Kytölän ja Ahtialan suunnalta. Kevyen liikenteen siltaa pitkin pääsee Pesäkalliosta Kytölään. Tarkastelualueella asuu 766 asukasta. Kaavoissa osoitettuja virkistysalueita on 428 ha, 5587 m²/asukas.

5.

Kivimaa, Kiveriö

Alueella on asemakaavoitettuja laajahkoja lähipuistoja runsaasti ja ne muodostavat yhtenäistä viherverkostoa. Kiveriön koulun pohjoispuolella oleva yleiskaavan 1998 mukainen lähivirkistysalue, yhtenäinen mäki, monipuolistaa Kiveriön lähiliikkumismahdollisuuksia. Talvisin sitä käyttää koulu hiihtomaastona. Mustankallion hautausmaan lähiympäristö on aktiivisessa ulkoilukäytössä. Kivimaalla ja Kiveriössä asuu 7871 asukasta. Kaavoitettuja

virkistysalueita on yhteensä 202 ha, 256 m²/asukas.

6.

Kytölä

Kytölän pientaloalueella asemakaavoitetut puistot muodostavat verkoston, tosin ne ovat paikkapaikoin vaikeakulkuisessa maastossa. Laajemmille yleiskaavan virkistysalueille on muutama kilometri matkaa. Yleisiä rantapuistoja on vähän. Alasjärven rannalla olevalla yleiskaavan 1998 mukaisella Herrasmannin retkeilyalueella on virkistyskäyttöarvoa maiseman ja veden läheisyyden vuoksi. Kytölässä on asukkaita 1989 ja sinne on voimassaolevan yleiskaavan mukaan esitetty lisää asumista. Virkistysalueita on osoitettu eri

kaavoissa 200 hehtaaria, joka tulee lisääntymään tarkempiasteisen kaavoituksen edetessä. Virkistysaluevarauksia on 1004 m²/asukas.

7.

Viuha

Viuhassa kaavoitetut lähipuistot liittyvät saumattomasti laajaan seudulliseen viheralueeseen. Virkistysmahdollisuudet ovat erittäin hyvät. Lähin yleinen uimaranta on Takkulassa. Viuhassa asuu 437 asukasta. Tarkastelualueella on kaavoitettuja virkistysalueita 131 ha, 2993 m²/asukas.

8.

Ahtiala, Myllypohja

Myllypohjan ja Kiiskilänmäen vanhoilla omakotialueilla on kaavoitettuja lähipuistoja vähän, mutta muuten puistoja on runsaasti Ahtialan uusilla omakoti- ja pienkerrostaloalueilla. Yleiskaavan 1998 mukaiset lähivirkistysalueet sijoittuvat Alasenjärven rannoille. Ne ovat helposti saavutettavissa laajalta järveä ympäröivältä pientalo- ja kerrostaloalueelta, myös Kytölästä ja Myllypohjasta. Herrasmannin uimaranta sijaitsee kävely- tai pyörämatkan etäisyydellä. Kaikenkaikkiaan Ahtialassa ja Myllypohjassa on asukkaita 5082. Yleiskaavan ja asemakaavojen virkistysaluevarauksia on 129 hehtaaria. Tämä tekee $253 \text{ m}^2/\text{asukas}$.

9.

Sydänkangas, Hiekk anummi

Tarkastelualueen vanhoilla omakotialueilla on vähänlaisesti lähipuistoja. Kuitenkin ulkoilumahdollisuudet ovat hyvät ja helposti saavutettavissa, koska pientaloalue liittyy laajaan yleiskaavan 1998 mukaiseen viheralueeseen, joka jatkuu sekä länteen että itään. Tarkastelualueella on asukkaita 2166, virkistysalueita 163 ha, 751 m²/asukas.

10.

Kunnas

Kunnaksen alueen yleiskaavan mukaiset virkistysalueet sijoittuvat Valtatie 4:n reunalle. Valtatien melusta johtuen yleiskaavan mukaiset virkistysalueet eivät ole lähellä valtatieta aktiivisessa käytössä. Melulta etäämmällä olevia metsiä käytetään lähiliikuntaympäristönä. Jos nopea ratayhteys Heinolaan toteutuu ja siirtyy hieman idemmäs voi vanhaa ratauomaa pitää kevyen liikenteen reittinä Ahtialan vanhalle asemalle saakka. Kunnaksessa on asukkaita 415 ja kaavoissa virkistykseen osoitettuja alueita on 66 ha, 1581 m²/asukas.

11.

Lehmus, Koiskala, Kaukkari

Holonsuo on esitetty yleiskaavassa 1998 virkistysalueeksi. Liikkumisen ja ulkoilun kannalta se on kuitenkin vaikeakulkuinen. Yleiskaavan 1998 virkistysaluevarauksia tulisikin Lehmuksessa muuttaa ja osoittaa alueita virkistykseen paremmin sopiville paikoille. Näitä ovat Lehmuksen laaksoa molemmiin puolin rajaavat korkeat metsäselänteet, Holonsuon laakson itäpuolella oleva harjuselänne ja kaupungin rajan tuntumassa oleva puro. Koiskalassa yleiskaavan 1998 mukainen Sietikan harju ja Kymijärven rannalla sijaitseva Sudenniemi muodostavat Koiskalan ja Kaukkarin alueella laajan virkistysalueiden ketjun, joka palvelee myös Kunnaksen suunnasta valtatie yli siltoja pitkin tulevia ulkoilijoita. Tarkastelualueella asuu 1024 asukasta. Yleiskaavassa ja asemakaavassa osoitettuja virkistysalueita on yhteensä 524 ha, 5114 m²/asukas.

12.

Karisto

Kariston asemakaavoitetut arvokkaimmat puistot keskittyvät Kymijärven rantakaistalle ja Mustaojan laakson varrelle. Pitkänkallionmäki on metsäisenä virkistysalueena keskeinen. Muuransuon ja Salpausselän pohjoisrinteen virkistysalueet ovat liikkumisen kannalta vaikeakulkuisia. Kymijärven rannalla olevat luonnon monimuotoisuuskohteet monipuolistavat Kariston virkistysalueiden laatua. Muuransuon rantavyöhykkeeltä puuttuu ekologinen yhteys etelään Linnaistensuon suuntaan, joka on todettu maakuntakaavassa. Nastolan puolelle yhteydet jatkuvat katuverkkoa pitkin. Karistolaisia on 1009. Kaavojen mukaisia virkistysalueita on 284 hehtaaria, 2818 m²/asukas.

13.

Tonttila

Tonttilan kerrostalot sijoittuvat kallioisten mäkien päälle ja rakennuksia kiertää metsäiset puistoiksi asemakaavoitetut rinteet. Liikkumisen ja ulkoilun kannalta houkuttelevimmat alueet ovat Joutjärven rannalla. Järven etelärannalla ei ole kuitenkaan yhtenäistä rantapolkua. Tonttilan alueelta käydään ulkoilemassa myös Kariston suunnalla. Ulkoilureitti kulkee alikulkutunnelin kautta. Asukkaita Tonttilassa on 5373. Virkistysalueita on osoitettu kaavoissa 105 ha, 193 m²/asukas.

14.

Kolava

Kolavan tarkastelualue sijaitsee seudullisen virkistysalueen vieressä. Yleiskaavan viheraluevarauksiin sisältyy Linnaistensuo ja vanhan metsän suojelualueita. Lähivirkistysalueet ovat erittäin monipuoliset. Kolavan alue on helposti saavutettavissa keskustasta käsin, mutta viheryhteydet keskustan suuntaan puuttuvat. Etäisyyttä kaupungin keskustaan on noin 4 kilometriä. Jatkossa tulisi huolehtia siitä, että viheryhteydet keskustaan toteutuvat houkuttelevina. Kolavassa on asukkaita 199, virkistysalueita 788 ha, 39589 m²/asukas.

15.

Liipola, Saksala, Anttilanmäki, Kerinkallio

Liipolan kerrostaloalueen keskelle on asemakaavassa osoitettu metsäinen "keskuspuisto". Tarkastelualueen asuinalueet sijoittuvat seudullisesti tärkeän ja laajan viher- ja retkeilyalueen reunalle. Kerinkallion – Linnaistensuon virkistysalueen erityisarvo on siinä, että se ulottuu lähelle kaupungin keskustaa. Jatkoyhteys radan eteläpuolitse ydinkeskustaan kuitenkin vielä puuttuu. Kerinkallion – Linnaistensuon virkistysalueen laatua alentaa Valtatie 4:n melu, sekä vielä rakentamaton Launeen eteläinen kehätie, vaikkakin se kulkee virkistysalueella osan matkasta tunnelissa. Kerinkalliolta Linnaistensuolle pääsee kahden alikulkutunnelin kautta, joista toinen poistuu eritasoliittymän kohdalta. Lähellä Kerinkalliota olevat alueet säilyvät vielä hiljaisina alueina ja niiden merkitys lähivirkistysalueina kasvavat. Tarkastelualueella on asukkaita 8424. Kaavojen mukaisia virkistysaluevarauksia on yhteensä 184 ha, 218 m²/asukas.

16.

Nikkilä

Nikkilässä on asemakaavoitettuja asuinalueen sisäisiä puistoja, joista "vesitorninmäki" on suurin. Yleiskaavan 1998 virkistysaluevaraukset keskittyvät Vartiojan varteen. Vartiojan varren virkistyskäyttöä haittaa Valtatie 4 melu. Nikkilän asuinaluetta kiertää kolmelta sivulta suuret tiet. Virkistysalueiden saavutettavuutta heikentää liikenneväylien estevaikutus. Alueen sisäiset olemassa olevat asemakaavoitetut puistot ovat lähivirkistysalueina tärkeitä. Nikkilässä asuu 2215 asukasta, virkistysalueiden määrä on 105 hehtaaria, joka tekee 473 m²/asukas.

17.

Renkomäki

Renkomäen asuinalueen sisällä olevat asemakaavoitetut puistot ovat nauhamaisia kapeita kaistoja ja toimivat lähinnä suojavyöhykkeenä pientalokorttiteiden välissä. Yleiskaavan 1998 mukaiset virkistysaluevaraukset muodostavat laajoja virkistysaluekokonaisuuksia ja niitä yhdistäviä pienempiä virkistysalueita. Renkomäen harjulle tullaan ulkoilemaan laajalta alueelta ympäri Etelä-Lahtea. Alueella kulkee Patomäkeä ja Kerinkalliota yhdistävä ulkoilureitti. Porvoonjoen varrella olevat yleiskaavan 1998 mukaiset virkistykseen varatut peltoalueet ovat renkomäkeläisille vaikeasti saavutettavissa Orimattilantien takana. Valtatie 4:n melu haittaa ulkoilua lähellä tietä. Renkomäen soranottoalue on yleiskaavassa virkistysaluetta. Samanaikaisesti soranoton kanssa tulisi huomioida virkistyskäyttö. Linnaistensuo on yleiskaavan mukainen seudullisesti tärkeä ja laaja ulkoilualue, mutta sinne on jonkin verran matkaa. Virkistysalueiden jatkuminen Orimattilan puolelle on vielä tutkimatta, mutta Ämmälä – Pennalan muinaisjärven itäpuolinen metsäselänne väli on toiminnallisesti sujuva. Rengonoja toimii luonnollisena viheryhteytenä ja ekologisena käytävänä. Renkomäen alueen asukasluku on 2384. Kaavoitettuja virkistysalueita on 800 ha, 3354 m²/asukas.

18.

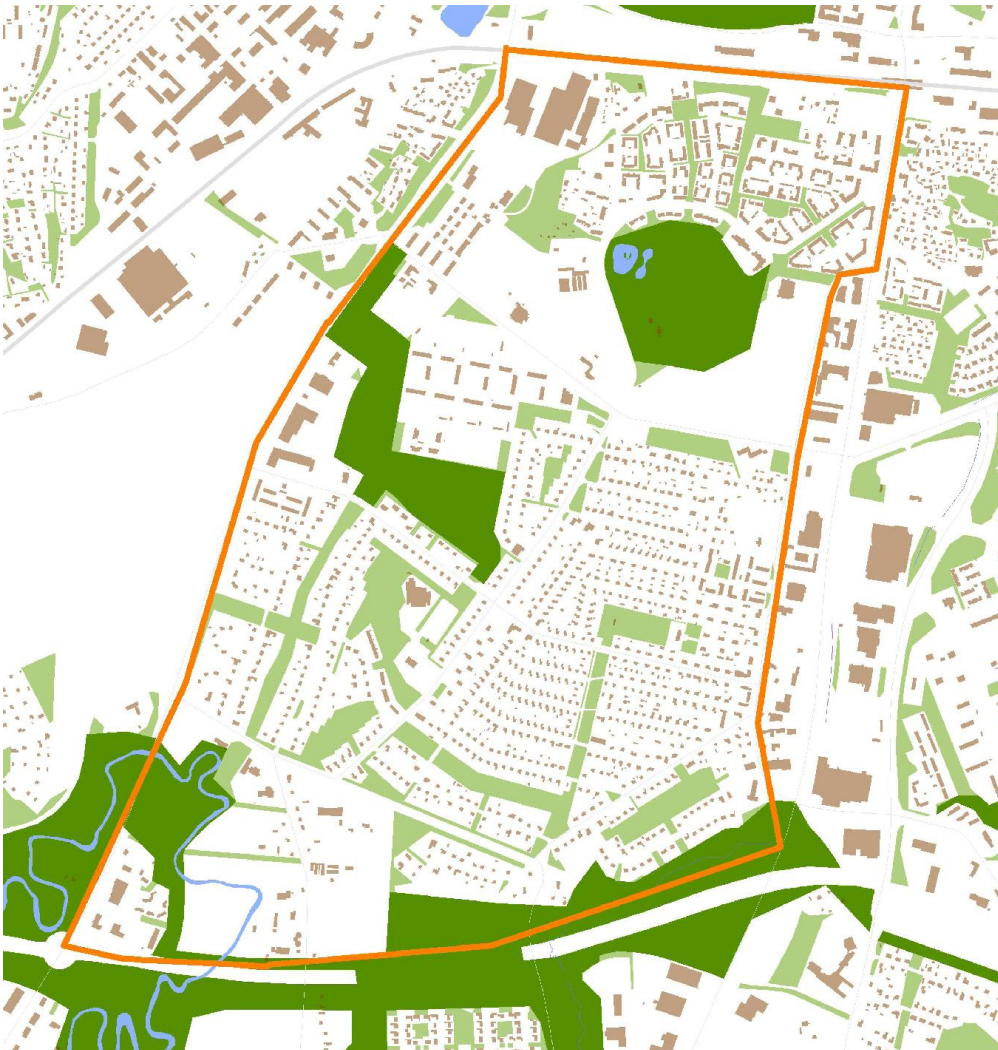
Patomäki

Patomäen asemakaavoitetut puistot muodostavat verkoston asuinryppäiden väliin ja ne toimivat lähinnä ulkoilijoiden polkuyhteyksinä lähimetsiin. Porvoonjoen ja Paskurinojan varteen sijoittuu yleiskaavan 1998 mukaiset lähivirkistysalueet. Porvoonjoen vartta pitkin kulkee ulkoilureitti. Laajemmille metsäisille virkistysalueille on matkaa (Hennalan Halkomäki, Renkomäen harju) ja ne ovat vaikeasti saavutettavissa suurten teiden takana. Patomäen virkistysalueille kuuluu liikenteen äänet, joita vielä Launeen eteläinen kehätie valmistuttuaan tulee voimistamaan. Olemassaolevat pienet lähimetsät ovat viimeisiä hiljaisia paikkoja luonnossa. Nykyiset yleiskaavan 1998 mukaiset vähäiset lähimetsät ja pellot on syytä säilyttää alueen sisäisinä virkistysalueina. Patomäessä on asukkaita 2576. Kaavoitettuja virkistysalueita on 149 ha, 579 m²/asukas.

19.

Laune

Launeen asemakaavoitetut puistot muodostavat yhtenäisiä kulkureittejä ja niitä on lisätty täydennyskaavoituksen yhteydessä esim. kaupunginpuutarhan alueelle. Perhepuisto/Launeen keskuspuisto, Kullankukkula ja Keijupuiston eteläpuolella oleva metsikkö toimivat asukkaiden lähivirkistysalueina. Launetta kiertää ja halkoo monet runsasliikenteiset tiet, joten viheralueet myös asuinalueiden suojaviheralueina ovat tarpeellisia. Kerinkallion - Linnaistensuon virkistys- ja retkeilyalueelle on matkaa useampi kilometri. Keskustan puistot ovat noin 2 km päässä. Vaikka alikulkujakin Launeella on, voi tie aiheuttaa henkisesti suuren esteen. Launeen kaupunkilaakso on alttiina ilman laadun heikkenemiselle varsinkin viikonloppuisin ja talvipakkasilla johtuen osaltaan markettien liikenteestä. Asemakaavoituksen yhteydessä on tarpeellista lisätä vihermassan määrää kaavoittamalla asuntoalueiden sisäisiä puistoja ja puistokäytäviä. Ali-Juhakkala – Keijupuisto välille on mahdollista toteuttaa pitkin viheraluetta kulkeva kevyen liikenteen reitti. Launeen tarkastelualueella asuu 6817 asukasta. Kaavoissa varattuja virkistysalueita on 77 hehtaaria, joka tekee 113 m²/asukas.

20.

Hennala

Yleiskaavan 1998 mukainen viheraluevaraus sijaitsee Metsä-Hennalan pientaloalueen pohjoispuolella ja Porvoonjoen varrella. Jokeen rajoittuvalla virkistysalueella ei ole virkistykseen kannalta käyttöä, koska tuleva Launeen eteläinen kehätie tulee sen viereen. Viheralue toimii kuitenkin tarpeellisena suojaviheralueena. Nykyisen yleiskaavan 1998 rajausta tulisi tarkistaa siten, että Metsä-Hennalan pientaloalueen pohjoispuolella sijaitseva Halkomäki kokonaisuutena osoitetaan lähivirkistysalueeksi ja sitä ympäröivät peltoalueet asuinalueeksi. Hennalan alueen kautta kohti keskustaa on tarpeen osoittaa vihertieyhteys/kevyen liikenteen reitti, joka alkaa Porvoonjoelta ja kulkee VR:n varikon kautta rautatieasemalle. Hennalassa on asukkaita 1577 ja sinne on voimassa olevan yleiskaavan 1998 mukaan esitetty lisää asumista. Kaavojen mukaisia virkistysaluevarauksia on 60 ha, 383 m²/asukas.

21.

Jokimaa

Rälssinkallio on seudullinen virkistysalue. Alueen louhinta ja maanläjitystoiminta hävittää mäen alkuperäistä metsäluontoa ja vaikeuttaa liikkumista lähialueella, kunnes alue täytön jälkeen muuttuu virkistyskäyttöön. Yleiskaavassa 1998 Porvoonjoen laakso on esitetty virkistysalueeksi. Virkistysalueiden verkostoa voi täydentää Jokimaalla. Siihen luontevasti sopii vedenjakajaselänne, joka kulkee Rälssinkalliolta Helsingintien suuntaisesti kohti etelää. Jokimaalla asuu 31 henkilöä. Yleiskaavan 1998 mukaisia virkistysaluevarauksia on 217 ha, 69868 m²/asukas.

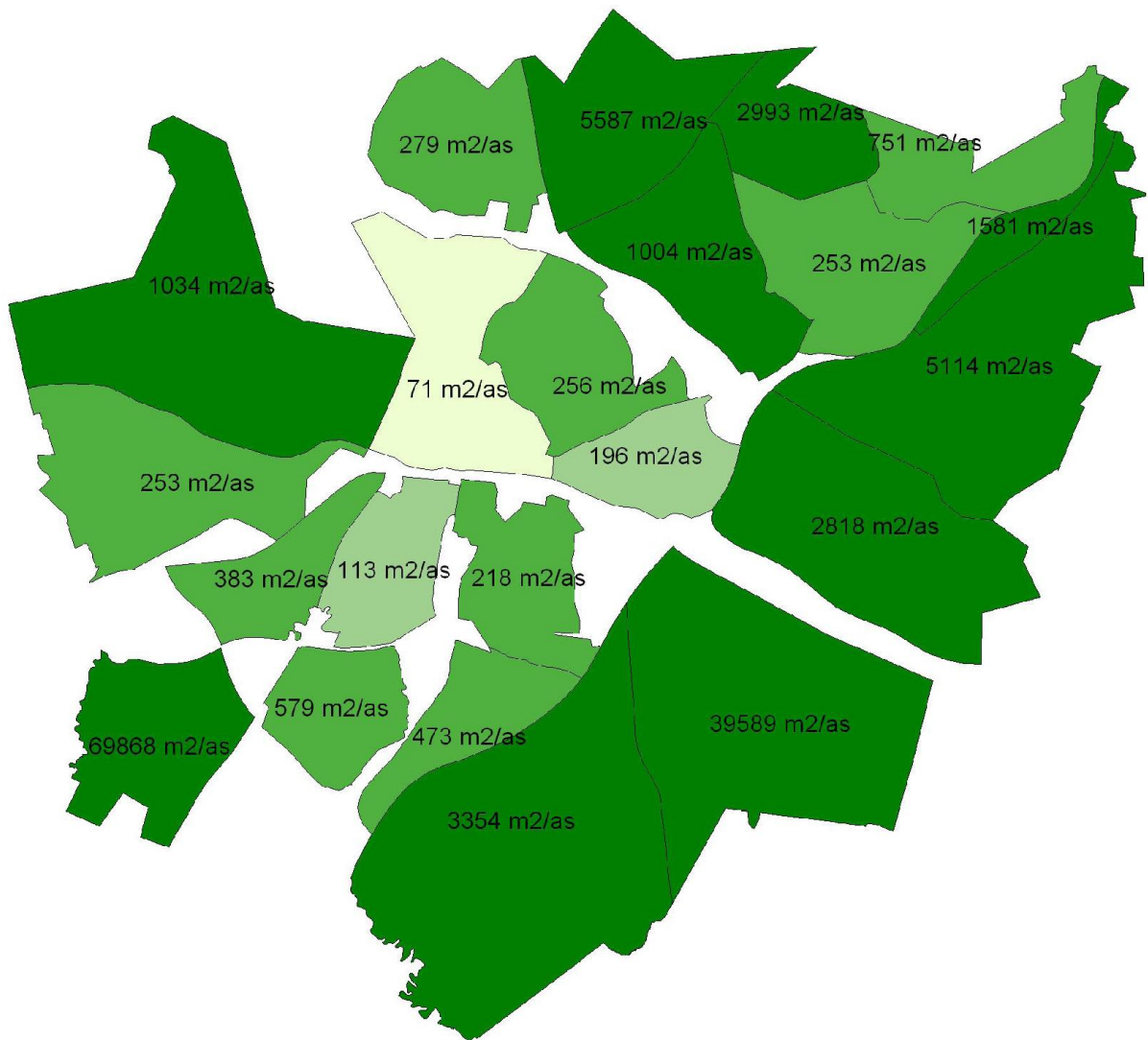
22.

Metsäkangas, Kärpänen

Metsämaalla, Männistörinteellä ja Riihelässä on asemakaavoitettuja puistoja, jotka muodostavat viherverkostoa, sen sijaan vanhoilta omakotialueilta asemakaavoitetut puistot puuttuvat melkein kokonaan. Metsäkankaan lähimmät laajat lähivirkistysalueet ovat Erviänojan laaksossa. Seudullisesti arvokkaat Salpausselän retkeilyalueet ovat myös lähellä, joskin hieman vaikeasti saavutettavissa alikulkutunnelien takana, Hämeenlinnantien toisella puolella. Tarkastelualueella on asukkaita 10772. Yleis- ja asemakaavoissa osoitettuja virkistysalueita on yhteensä 273 ha, joka tekee 252 m²/asukas.

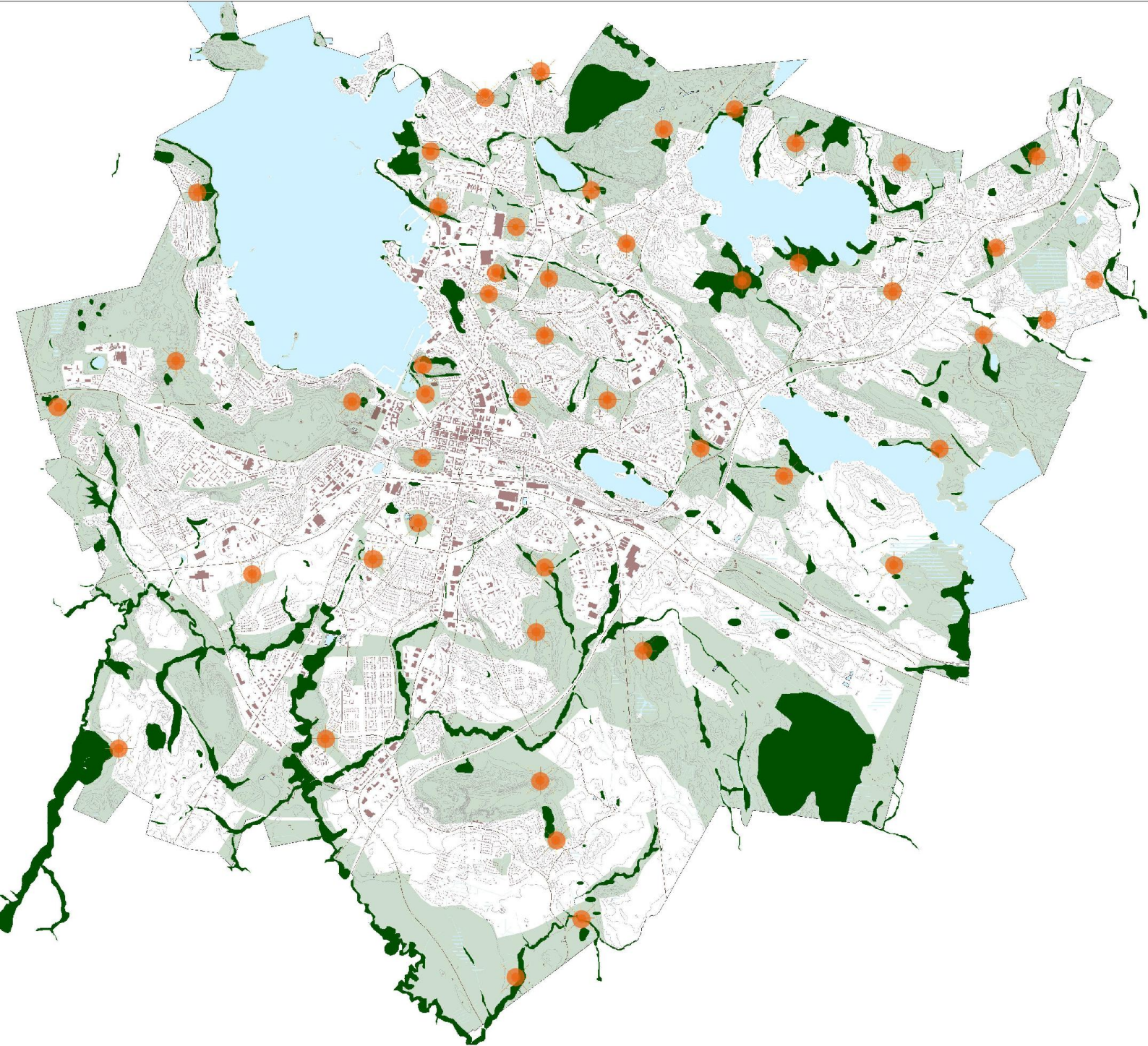
VIRKISTYSALUEIDEN MÄÄRÄ

Kartta kuvaa asuinalueittin kaavoitettujen virkistysalueiden (Yleiskaava 1998 ja asemakaava) määrää neliömetreinä asukasta kohti (m²/as.)

Huomattavan suuria luvut ovat niillä asuinalueilla, jotka liittyvät laajoihin seudullisiin virkistysalueisiin, kuten Jokimaalla ja Pesäkalliossa. Myös valtatie 4 itäpuoli tarjoaa hyvät virkistysmahdollisuudet asukkailleen. Vähiten kaavoitettuja virkistysalueita asukasta kohti on Lahden keskustassa, Launeella ja Tonttilassa.

VIRKISTYSALUEIDEN LÄHEISYYS

Oranssi ympyrä esittää metsäisiä alueita, johon on matkaa asuinalueelta noin 100-200 metriä.

Kartalla vaalea vihreä väri kuvaa Yleiskaavan 1998 virkistysaluevarauksia ja tumma vihreä väri esittää luontoarvoiltaan monipuolisia kohteita.

Virkistysalueiden läheisyyttä on arvioitu tarkastelemalla asutuksen lähellä olevia metsiä.

Tutkimusten mukaan asukkaat ulkoilevat mielellään luonnontilaisissa metsissä, jotka ovat lähellä kotia. Näitä taajamien lähimetsiä käytetään arkiliikkumiseen ja virkistäytymiseen ja taajamien ulkopuolisia virkistys- ja luontoalueita käytetään lähinnä viikonloppuretkeilyyn.

Asutuksen lähellä virkistykseen sopivia lähimetsiä on Lahdessa paljon varsinkin kaupungin reuna-alueilla, sen sijaan keskustassa, Launeella, Tonttilassa ja Patomäessä niitä on vähemmän.

Kaavoissa tulisi säästää ja suojella lähimetsiä, jotta asuinolosuhteet säilyisivät viihtyisinä täydennysrakentamisen jälkeenkin.

Lahdessa lähimetsät ovat monesti luonnontilaisen kaltaisia. Piirros Saksalasta.

SAAVUTETTAVUUS

Kartalla on esitetty oranssilla tärkeimmät kevyen liikenteen yhteystarpeet.

Kaupungin keskustasta eri suuntaan ulottuvat yhtenäiset virkistysreitit palvelevat ulkoilua ja työmatkaliikennettä sekä toimivat ekologisina käytävinä eri luonnonalueiden välillä.

Saavutettavuutta heikentää kevyen liikenteen reitti, joka katkeaa.

Lahdessa tärkeimmät kevyen liikenteen ja ulkoilureitistön yhteystarpeet ovat keskustasta radan pohjaa pitkin Urheilukeskukseen ja Ankkuriin, keskustasta radan eteläreunaa pitkin Kerinkallioon ja Pippoon, keskustasta Karistoon, Ankkurista Kilpiäistenpohjaan ja keskustasta Launeen marketalueelle.

Saavutettavuuden tunnetta heikentää myös liikenneväylien estevaikutus.

Suuret valtatie katkaisevat Lahdessa viheralueita ja ekologistia käytäviä. Paikat, joissa valtatie estää kokonaan tai vaikeuttaa huomattavasti liikkumista puolelta toiselle ovat Karisto – Kujala väli, Kerinkallio – Linnaistensuo väli ja Salpausselkä – Riihelä väli.

Viihtyisä kevyen liikenteen verkosto voi vähentää autoliikennettä.

TAVOITTEELLINEN VIHERVERKOSTO

Kartta kuvaa pääpiirteittäin viheralueiden ja muun maankäytön välistä suhdetta.

Viherverkosto muodostuu viheralueista sekä niitä yhdistävistä viheryhetyksistä.

Lahdessa viherverkoston runko muodostuu maisemarakenteen äärialueista, selänteistä ja laaksonpohjista, sekä niitä yhdistävistä erikokoisista luontoalueista.

Lahdessa yleiskaavan 1998 mukainen viherverkosto ei ole kauttaaltaan yhtenäinen. Suurimmat puutteet ovat keskustasta lähtevien viheryhetyksien puuttuminen siirryttäessä kaupungin reuna-alueille.

Viherverkoston yhtenäisyyden kannalta on tärkeätä, että yleiskaavoituksessa otetaan huomioon Salpausselän virkistysalueen jatkuminen läpi kaupungin Kariston harjulle saakka, Kerinkallion – Linnaistensuon virkistysalueen jatkuminen kaupungin keskustaan saakka sekä Porvoonjoen sivuhaarojen liittäminen pääuomaan.

Lähteet:

Lahden kaupungin maastotietokanta

Lahden yleiskaava 1998

Lahden asemakaavoitetut puistot

Lahden luonnonsuojelualueet

Lahden arvokkaat luontotyypit

Lahden lumo-kohteet

Lahden väestötiedot, tammikuu 2010

Lahden maankäytöllinen viheralueuokitus 2010

Luontokohteet tulevat tutuiksi seuraamalla yhtenäisiä viherreittejä.